

Játék – udvar – gyerekközösség

Trencsényi László

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

Bevezetéképp

A magyarországi játszóterek funkcióira, fejlődésére a hetvenes évek óta volt figyelmem. Érdeklődéssel követtem a szocialista brigádok által annak idején lelkes önkéntes munkával készült, addigra már rozsdásodó földgömb- és úrhajómászókáinak lecserélését, a természetes anyagok megjelenését helyettük, s a hozzá kapcsolódó teóriákat, ideológiákat is. Pirk Ambrus és Nádas László munkássága ezügyben meghatározó volt. S néhány évtizedre rá mindez különös üzenetekkel, gondolat egységekkel, de a játszhatás funkcióinak megőrzésével virágzott ki Kő Boldizsár életművében (P. Sz. E., 1982; Pirk, 1979; Kalmár et al., 2006; Kő, 2015).

Párhuzamosan e térátalakítással, a közművelődési innovációk sorában a gyerekközösségek játszási szokásaira is új, komplex megoldások születtek. Ezt neveztük „játszóháznak” (Hollós 1980, 1982). A játszóház „iskolai” változatát magam is megpróbáltam, erről publikáltam is annak idején (Trencsényi, 1981). Fontos faktor volt mindehhez, hogy a szóban forgó, 1958-ban épült (ma már tanulók híján bezárt) általános iskola főbejárata egy – az első tanulói generáció családjainak épült kis lakótelep, a háromszintes úgynevezett „békeházak” közrefogta – nagy játszótérre nyílt. Az iskola napköziotthonos foglalkozásai így rendre korábban kijutottak a szabad térre, ennek megannyi – természeti és társadalmi tapasztalatot felkínáló – sajátosságával együtt.

E mostani történet nem erről a térről szól.

Néha a véletlen mülk

Történt, hogy a hetvenes évek elején az OTP társasházak épített a főváros déli külvárosában közel a centrumhoz, a helyi piac oldalában. A tervek szerint az öt lépcsőházból álló épület oldalirányú kijáratot is biztosított volna a mellékutcákhoz. Azonban a kisajátítás nem sikerült, a szélső lépcsőház nem épülhetett meg, így a mellékutcákból behajtani nem lehetett, más épületek, kerítések, falak zárták körbe a ház mögötti hatalmas udvart – az egykori

disznópiac területét. Az autótulajdonosok vágya nem teljesülhetett: nem nyílt gépkocsibejáró az udvarra. Maradt udvar.

Homokos, betonzúzalékos, feketesalakos felület borította az udvart. A beruházó illendően elültetett 4–5 facsemetét, s a megtakarításból egy háromülékes mérleghintára, ugyancsak háromülékes hintára, s betonplaccra telepített beton pingpongasztalra, sőt egy méretes homokozóra is futotta. Ez utóbbi volt a beköltöző fiatalok kedves szórakozóhelye, késő estig pattogott a labda.

A társasházi szervezetfejlesztés, az első ügyek, a „belső” közös képviselő (akinek még elég volt a kockás füzet és a tintaceruza a könyvelésre) viszonylag jó társulattá szervezték a 32 lakás jobbára fiatal lakóit. Sok, egyre több gyerek élt a társasházban és járt a közeli óvodába és iskolába, ahová együtt jártak a gyerekek és a szülők- nagyszülők egymást kisegítve váltogatták a kíséretet. A gyerekek nemigen törődtek a salaktól elkoszolódott ruháikkal, lassan birtokba vették a szabad teret.

S aztán jöttek a kirándulásokról hátizsákban hazahozott erdőföld-labdák, sziklák egy leendő sziklakerthez, palánták, magok, ültetvények. A szél évek alatt lösszel borította a salakot, az évente cserélődő homok is töltögette a talajt.

Mire virágzóvá nőtt az első nagypapa ültette orgonabokor, a második nemzedékkel kertész is költözött a házba, aki az éppen megszűnő közeli botanikus kertből hozott különleges cserjéket.

Már nem emlékezik senki se rá, kinek az ötlete volt megünnepelni a Ház születésnapját. Főzés szabadtűzön, piknik – így kezdődött. A gyerekek ott sertepertéltek a felnőttek között. Adódott, hogy ők legyenek az augusztus végi házszületésnap főszereplői.

Kialakultak ennek hagyományai a játszóházi kultúra tapasztalatai alapján¹.

Reggelre a növekvő bokrok közé rejtett cédulákra írt fejtörő feladatokat oldottak meg a gyerekek. A feladatok (jobbára „házismeret”, a ház lakóihoz fűződő kíváncsiságok², helyismeret, az udvar flóráját és faunáját illető kérdések voltak).

¹ Mint korábban említettem, a *játszóházi mozgalmat* a neveléstörténet a közművelődést megújító innovációként tartja számon, s az 1979-es Nemzetközi Gyermekevhez köti. Az akkori Népművelési Intézet, s ennek kreatív munkatársa, Hollós Róbertnél tekinti „alapító anyának”, a játszóházi mozgalom a drámapedagógia és az újfolklorizmus ágazatai (kézművesség és tánc-ház) ötvözetéből jött létre, ennek a szabad szombatok bevezetése után kialakult iskolai változatai egyaránt megjelentek. A „ház-születésnap” hagyománya támaszkodott erre a tudásra és tapasztalatra. A kiemelkedő személyiséggel az ELTE egykori pedagógia szakos hallgatói készítettek életútinterjút (Ferencz-Sikó, 2010). A programsorozat másik tudatosan követett mintája a „nagyvárosi közösségfejlesztés” tapasztalata, elsősorban a józsefvárosi napklub, Templom Józsefné, Horváth Judit kezdeményezte programokat (Sörös, 1996).

² Például ki a legidősebb lakó, melyik lakásban nevelkedik a legtöbb gyerek, milyen foglalkozású felnőttek laktak a házban, melyik gyerek ért el sport- vagy művészi vagy tanulmányi sikereket, kinek van névnapja, születésnapja stb.

Délelőtt

Elindult a távolugró verseny. Azért is délelőtt, hogy az újraásott homokozóban később homokvárépítő vetélkedés indulhasson – szépségre, magasságra stb. Megrendezésre kerültek még: sportjátékok (labdajátékok, futások, ugrások); papírrepülő-hajtogató verseny (kinek repül messzebbre?); ügyességi váltóversenyek, bennük palacktöltés kiskanállal, kapura-hokizás partvissal, kislabdabobás vödörbe stb.; más ügyességi próbák; pókfoci-bajnokság; számháború³.

Ebéd után

Ki Mit Tud?; állatszépségszereny⁴; improvizációk előre megadott témákban, cédulákról húzott feladatokból⁵ – mikor némajátékkal, mikor szöveggel, mikor monológban, mikor dialógusban.

A zsűriben minden esetben vállalkozó szülők, gyerekek foglaltak helyet, olykor csaknem annyian, mint ahányan a fellépők voltak.

Néhány év után a kamaszodó leánykák büfét is nyitottak, melyet az udvaron felállított sátorban működtettek, ide a vasárnapi anyukák folyamatosan küldték a frissen sült süteményeket.

Hagyományá vált az is, hogy a gyerekek mindenkori kívánságát figyelembe véve vendéget is hívunk – szerencsésebb években még tiszteletdíjukra is futotta a társasház közgyűlésén elfogadott költségvetésből.⁶

Tombolahúzás is rendszeresen része lett a ház programjának. Ez a program külön megjegyzéseket igényel. Ritkán volt, hogy a gyerekekkel bevásároltunk volna a költségvetési támogatásból (egy évben OTP társasházi pályázatot is nyertünk), sokkal inkább a lakók felajánlásai (könyvek, babák, játékok stb.) képezték a nyereménytárgyakat. A fődíj mindig az egyik nagymama frissen főtt üveg baracklekvárja volt. Tombolajegyet nem lehetett vásárolni. Azt *kapták* a jelenlévők (akár gyerekek, akár felnőttek – voltak családok, amelyek együtt gyűjtöttek). Érdemeik szerint. A versenyek győztesei és résztvevői rangsoruk szerint, de mindenki, a versenyek közreműködői (versenybírák, az udvar rendjének biztosítói, karbantartói – locsolók, homokozósók stb.). Rendkívüli jótettért is járt tombolajegy.

A tombolahúzáshoz csaknem egy évtized óta „udvari bál” is tartozik. A sors úgy hozta, hogy muzsikus család költözött az egyik lakásba. A *Kaszabzenekar* évek óta vállalja a talpalávalót – még elköltözésük óta is.⁷

³ Különösen kedvelt ebéd előtti játék volt, akkor is, ha 3–3 fős csapatok küzdöttek.

⁴ Egészen meglepően sok állatka lakik a házban ma is (nyúl, kutya, tengerimalac, sün stb.)

⁵ Például: *a piacon egy Marslakóval találkozol, a piacon énektanároddal találkozol, Celeb látogat a házba, intőt kapsz, meghívna a búvőskocka-olimpiára a magyar csapatba* stb.

⁶ Vendégek voltak: ugrálóvár-tulajdonos, hivatásos animátor, a Görömbő Kompania népi dramatikus játszóházának szereplői, a Homo Ludens.hu Egyesület aktivistái, fiatal táncanár – a kerületi PMS Dance Tánciskola tagja, Bogaras Vagyok projekt képviselői, egy ló és kísérelője stb.

⁷ Egyébként az természetes, hogy egykori lakók és gyerekeik visszatérő vendégek ezen az ünnepnapon. Előkerülnek az udvari beszélgetéseken a régi fotók, emlékek.

Szóltam már arról, hogy a program, a vendég megválasztásakor a kezdeményező felnőttek mindig kikérték a gyerekek véleményét. Adódott az organikus fejlődésben ennek strukturálása. Így jött létre a *gyerek lakóbizottság*, választott elnökkel, valamint a lépcsőházakat képviselő tagokkal. Választási kampány, progambeszéd kísérte minden évben az elnökválasztást. Egyik évben óriási viták, obstrukciós kísérletek, másik évben egyetlen favorit. Minden gyereknek születéstől 18 koráig volt szavazójoga, egyszer egy fiatal, magányos férfit választott „tiszteletbeli gyerekké” a lakóbizottság. Azzal a ténnyel is el kell számolni, hogy a lakóbizottságosdi játék alapvetően a kiskamaszok „játéka” volt, ahogy nőttek a gyerekek, kamaszodtak, úgy húzódtak ki ebből a feladatból.⁸

Hullámmó rokonszenvet váltott ki a társaságból a „gyerekek kertjének” kezdeményezése. Több évi „pangás” után került elő egészen váratlanul ez a hagyomány, s évek óta van egy kis általuk gondozott parcella: gyógynövények, zöldségek, virágok.

A programhoz csatlakozott a felnőttek „játéka” is, a tábortúzi sütögetésből (fóliába csomagolt szalonna, hagyma, krumpli, kolbász) valóságos főzőcske lett, a bográcsban finomabbnál finomabb étel készült, amíg a gyerekek az udvar túlsó végében mutatták be tudásukat. A(a Ki Mit Tud-ok profilja is átalakult: eleinte a leánykák táncoltak, énekeltek, mára inkább állatidomár-szám, bűvészmutatványos művészek, rubikkocka-mutatvány (fiúk) a jellemző.

A lakóbizottság élete a házszületésnap és az ezt megelőző esti szabadtéri tisztújító ülés köré csoportosult. De voltak évek, amikor igény mutatkozott év közben is valami csoportosulásra. Gyermeknapon a fenti repertoár „szűkített” változata, egy télen teafozós szilvesztereste a tűzrakóhely mellett, egyszer „teanap”⁹

Legalább két évig adott feladatot a gyerekeknek az udvart keretező szomszéd ház fehérre meszelt tűzfalára festett Bartl József Emlékfal. A korán elhunyt Kossuth-díjas festőművész a társasház lakója volt. Halála évében minden gyerek festett valamit a falon a részére kijelölt felületre. A fal ma is éke az udvarnak.

És eljött a pandémia

A gyerekek beszorultak a lakásba. De délutánonként csak-csak kirajzottak az udvarra. Az udvari gyermekélet új korszaka bontakozott ki. Olyannyira, hogy a történekekről szívesen írtak naplót is. E naplót ISBN-számmal – az

⁸ Az utolsó elnök hetedikesen egyenesen azzal a programmal választotta meg magát, hogy ha megválasztják, ő megszünteti az elnök intézményét. Tudni érdemes, hogy voltak élénk évek, amikor köztársasági vagy éppen királysági államformává alakulás tervei is felmerültek, de ezek nem voltak köztámogatást elérő indítványok.

⁹ Voltak felkészülő előadók a teák történetéről, fajtáiról, de a nagyobb élmény az ital elkészítése, elfogyasztása volt (az évek alatt kialakult gyógynövény-parcellából futotta nyersanyagra – menta, csalán, csipkebogyó, citromfű, szederlevél (planta) keveréke kis cukorral, citromlével megbolondítva. A gyógynövények összegyűjtésére nagyon szívesen vállalkoztak a gyerekek, versengtek azért, hogy a „csalánszedő kesztyűt” megszerezzék.

OTP-pályázat támogatásával – adtuk ki. Néhány fontos részlet. Nemcsak az udvar objektumainak gazdag, árnyalt kihasználásáról tanúskodik az írás, de legalább ennyire bemutatja a játék természetét – a valóság és a szerepjáték leheletfinom áttűnése az ihletett környezetben¹⁰ egészen szembetűnő. Mindjárt az első fejezet.¹¹

Március 16-ika van. A sulik pár napja zártak be, még alig van valami hír a „házik” felől – remélem, ez így is marad -, és én itt ülök a szobában és csinálom a

Csinálom ...

Mit is csinállok?

Semmit.

Duplán semmit.

Giga-mega semmit.

Még mielőtt bárki rosszra gondolna, ez cseppet sem baj, hiszen a semmittevés – az a sport, melynek lelkes rajongója vagyok – azon az elven alapul, hogy ne csináljunk semmit. Ennek viszont van egy kisebb mellékhatása, mégpedig:

– Unatkozom – mondtam félhangosan.

– Mit csináljak?

Valószínű, hogy egy lépcsőházzal és egy emelettel arrébb, Bertalan Ciprián Marcell is erre gondolt, mert fél perc múlva megcsörrent a kaputelefon.

Felvettem és hallottam, hogy egy rekedtes hang azonnal, gondolkodás nélkül megszólal:

– Szia, Cipri vagyok, Simi itthon van?

Nagyot sóhajtottam, és válaszoltam.

– Hol lennék? Hát iskolában vagyok.

Mondanom sem kell, ez nem igaz.

– Szia, Simon, itthon vagy? Ja, persze, a sulis... Várjunk csak! Nincs is „Van, csak...”

– Ne aggódj, még nem voltak lent a többiek.

És még mielőtt azt mondhatta volna, hogy gigász-úrbrutyü, letettem. Lehet, hogy ezzel vége a semmittevésnek?

*

¹⁰ A szakma „támogató környezetnek” nevezi.

¹¹ Karanténnapló / írták, szerkesztették, rajzolták a pesterzsébeti Tátra téri társasház gyerekei; [szöveg Kaszab Simon, illusztrációk Kun Ákos, Kun Réka, Kaszab Simon]. Budapest, Új Helikon Bt., 2020. A „naplóból” idézek – az eredeti szövegek minden esetben kurzív betűkkel jelennek meg.

A folytatás

Egy viszonylag unalmas szombati nap volt. A felhős ég már nem sokra volt attól, hogy elsírja magát, de azért lementem az udvarra. Amikor leértem, vitatkozást hallottam. Épp arról szavaztak, hogy mit játsszunk, már csak az én döntő szavazatom hiányzott. „Katonás”-t szavaztam, s rögtön elő is szedtem a kis műanyag játékkatonákat. Két csapatra osztottunk, s a katonákat is kétféle osztottuk. Miután megbeszéltük a szabályokat, indult is a csata. Az ellenfél erőin kellett átverekedni magunkat, hogy megszerezzük a zászlóját. Ha ez megvan, a csapatod nyert.

Már a csata közepén jártunk, amikor az ég megdörrent, villámlott, majd a felhők arca könnyes lett. Lassan jött az eső, viszont folyton csak erősödött. Pont a vihar csúcspontja előtt sikerült bepakolnunk a játékokat. Mikor már majdnem mindenki készült felmenni, akkor egyszer csak elkiabáltam magam:
- Hajóra fel matrózok!

*

A repertoár gazdagodott, nőtt a választék

Ciprián már várt, köszöntünk és tanakodtunk... Egy kis idő múlva megszólaltam.

– Hívtad a kicsiket is?

– Már kinyögte volna a nem-et, amikor kinyílt a kapu és egy közepes bir-kacsordányi hangerővel három gyerek csörtetett elő. A kicsik nem is voltak annyira kicsik. A legnagyobb, Réka harmadikos, a középső, Liza másodikos, és a legkisebb, Ákos elsős. Egy iskolában tanulnak. Köszöntünk, leültünk, cse-verésztünk. Cipri épp újra kibékítette Ákost és Lizát, én pedig elmagyaráztam Rékának, hogy működik az asztma.

Ekkor Cipó nyelt egy nagyot és félve a közvéleménytől, azt találta mondani:

– Na, szerintem, szavazzunk!

A játék-szavazásnak az a szabálya, hogy választjuk a játékokat, szavazással. Amíg nincs az egész brigád egy véleményen, addig nincs játék.

Most én szólaltam meg:

– Tehát Állatos, Katonás vagy Mivagyunk?

Ezek voltak a jelenlegi játékaink. A következő sorokban kiderül, miért is féltünk mind a ketten.

– Katonást! – Vágta rá egyből Ákos.

– Állatost! – protestált egyből Liza.

Réka, látva, hogy rajta dől el minden így szólt:

– Hát legyen Mivagyunk – majd félénken hozzátette – Az mi is?

– Jaj – sóhajtottam -, ahol mi játsszuk el a szereplőket – válaszoltam.

– *Ajaj – szólta Réka, akkor inkább legyen... Állatos. – Itt nagy hibát követett el, mire Liza is megsértődött.*

– *Ne utánozz, akkor inkább Katonás legyen.*

Akkor Ákos a testvére (azaz Réka) mellé állt.

– *Legyen inkább Állatos.*

– *Ez biztos?*

Cipriánnal összenéztünk, és elkezdtek győzködni Lizát. Mindenki lehajtott fejjel bólintott. Ekkor megkérdeztem.

– *Van ellenvetés?*

Ákos felemelte a fejét, kihúzta magát, feltette a kezét, kinyitotta a száját, de a szava bennragadt vagy bennszakadt (vagy fordítva?), és Ákos nem szólt egy szót sem. Úgy összement, úgy omlott össze, mint a még pisaibb még ferdébb torony. Miért? Mert ekkor úgy néztem rá, mint egy medve, egy oroszlán és egy tesitanár egyvelege. Bólintottam és megszólaltam.

– *Úgy gondoltam én is.*

Az Állatosnak az a lényege, hogy kettéosztjuk az állatokat, s eljátszunk egy egész hosszú sztorit, ami az Állattörténelmünkhöz hozzátesz valamit.

*

Új „hosszújáték”: a Hajós¹²

Verőfényes napsütés volt. Lementem az udvarra. Nem hívtak, csak lementem. Lehívtam Cipriánt is, de nem volt otthon. Majomlétráztam egy kicsit. Leültem. Már éppen mentem volna fel, amikor lejöttek a „nagyok”: Ákos, Liza és Réka.

Köszöntünk, és itt már abba is hagyhatnám a fejezetet, ha nem eredt volna el az eső. Ekkor, mint rendszerint, felmentünk a csúzdára.

Ekkor támadt a légből kapott ötletem, és azt mondtam Lizának:

– *Kapitányné asszony, szolgálatra jelentkezem.*

Liza vette az adást.

– *Húzza fel a fővitorlát, Matróz.*

A Hajós lényege, hogy esőben játszunk, és nem játszunk el kalózhajót.

Rendszerint teaszállító, dohányszállító hajót játszunk.

Kell egy Kapitány, egy Első tiszt, egy vendég/rokon és két Matróz.

*

¹² Hosszújátéknak nevezem a több napon át az udvar tereptárgyait (hinta, mászóka, összeboruló juharfák, sátor stb.) kihasználva, állandó szerepekben játszásk ugyanazt a játékot – új kalandokkal, próbatételekkel fűszerezve, ahogyan játék közben adódott.

Állati sakk

*Kifejlesztettünk egy saját verziót, melyet állatbábokkal játszunk az udvaron.
A sakktábla maga a füves rész.*

*

A grundfoci

Tegnap lehívtuk Barnust. Ő egy velünk egyidős gyerek, de már nem nagyon játszik, folyton tanul. Ahányszor lehívjuk, azt mondja: tanul.

Ott tartottam, hogy lehívtuk Barnust, és kitakarítottuk a „Grundot”. A Grund egy viszonylag titkosított bázis, amelynek koordinátáit nem mondhatom el, hadititok.¹³ Másnap Barnus behívott a tiszta helyiségebe, és azt mondta:

- Alapítsunk egy szövetséget, melynek célja az udvar rendbentartása.
- Tehát cserkészek leszünk?
- Nem, nem, mi titkosabbak leszünk.
- Tehát csöndes jótevők leszünk, mint teszem azt, Superman.
- Nem. Hivatalosak leszünk.
- Akkor nem leszünk titkosítottak?
- Én azt mondtam: titkosabbak.
- No mindegy. Térj a lényegre!

Látni lehetett, hogy van lényeg. És sejteni is. Barni a kis fémdobozát, ami olyan volt, mint egy aktatáska, jelentőségteljesen lerakta maga elé, és belekezdett a beszédbe.

– Szóval egy khm ... szövetségnek nem árt egy tudatos elnök. És úgy gondoltam: én is lehetnék az.

Kicsit meg voltam zavarodva, és azt mondtam:

– Elnök. Ja, ja. OK. Legyél. És Cipri tudja?

– Igen, igen. Vagy hasonló.

Már körülbelül felfogtam, miről van szó.

– Akkor én lehetek az mondjuk: Írnok?

– Az Cipri lesz!

– Akkor

– Inkább... Ne!

– Jó. Akkor Főtanácsadó?

– Rendben. Akkor beírlak, mint ...

– Beírsz? Hova?

¹³ A Grund célja a Tátra téri Társasház A, B, C, D kertjének tisztán tartása és szépítése. A gyerekek kertjét is mi képviseljük. Persze nem csak a Grund csinálta, hanem még más gyerekek is, így: Fanni, Mira, Bianka, Berci, Bence és Ildikó néni is segített sokat. Olykor velünk játszik Benedek és Csabi is, régebben Dominik és sokan mások is, vagy korábban Rozi, Matyi, Betty és Dorci, Réka és Dorka). Mit csináltunk az udvaron? Szemégyűjtés, levélseprés, kerttisztítás és fűnyírás. S persze játék! Ez a Grund! (Barnabásnak, a Grund Elnökének jegyzete.)

- *A taglistába. – És az orrom alá dugott egy cetlit, melyen ez állt:*
Tribol Barnabás Elnök
Kaszab Simon Főtanácsos
Bertalan Cipirán Írnok
Kun Réka Kadét
Kun Ákos Kadét
Kotyor Liza Kadét
- *És Bonci? – Kérdeztem. (Bonifác az öcsém. Két évvel fiatalabb nálam.)*
 – *Legyen az Ör!*
 – *Jó. Hol?*
 – *A fán.*
És akkor rákerült a lapra: Kaszab Lázár Bonifác Ör
Ezzel megvolnánk. Takarítottuk az udvart.
Szavazást hirdettem:
 – *Állatos?*
 – *Nem.*
 – *Sakk?*
 – *Uncsi.*
 – *Katonás?*
 – *Csak végszükség...*
 – *Mivagyunk? – Akkor Ciprivel összenéztünk.*
 – *Emlékszel?*
 – *Tegnap.*
 – *A slagnál. Szóval fölötte dobtuk a labdát.*

Az úgy volt, hogy először „dobja a labdát”, aztán fejlődött szépen a játék. Íme a végkifejlet. A játékot két ember játssza. A pálya: középpontjától számított 8 lépés (nem méter) mind a két oldalra. Ott elhelyezünk egy téglát jelölésnek. Egy nagy lépésre tőle egy vödör, mögötte 3 vagy 4 lépésre még egy tégl. Ha a játékos által eldobott labda a vödörben landol: azonnali győzelem. Ha a vödör és hátsó tégl. közt landol: 2 pont, ha az ellenfél beleér: 1 pont. A vödörtől az elülső tégláig a mozgó tér, csak onnan dobhatsz (nekifutni szabad), és ha a labda ott leesik: nincs pont. Tehát két fél dobhatja a labdát, és nem szabad, hogy hátra kerüljön, vagy a vödörbe. A labdát lehet dobni, gurítani, rúgni, segítségül lehet hívni a Golf-áramlatot, egyszóval bármit lehet. Lehet kislabdával, nagy labdával (a kicsit javasolom), és amerikai focilabdával is.

Az alapvizsga négy feladat.

- *a szabályok megtanulása*
- *elkapni egy labdát 10-szer*
- *célba (vödrökbe) dobni*
- *kivédni egykapura dova 10-szer*

A középvizsga és a mester tételeken több.

Mindenki levizsgázott. Beleértve az Ört is. Réka még a mestert is letette. Én voltam az Edző. Barnus a Bajnok, Cipri a Bíró/Kommentátor.

*

Nagyon élveztem, ha ilyet játszottunk. Egy a baj vele: eléggé függ a becsülettől.

A szabálya: a legpraktikusabb 6–7 emberrel játszani.

Az egyik ember becsukott szemmel sétál, a többiek valami magaslati ponton helyezkednek el, és folyton máshová kell menniük.

Ha a földön vannak, és a becsukott szemű elkiáltja, hogy „ember a földön”, akkor aki a földön volt, az lesz a csukott szemű.

Továbbá, ha a csukott szemű a hang után meg tud érinteni valakit, akkor ő lesz a csukott szemű.

*

Fáramászás

Az udvaron öt mászható fa van. Még régen mind az ötöt elneveztük. Mindegyiknek van egy története. Mindegyik fa juhar.

A Bonci-fa

Ez a legkisebb. A Bonci régen csak erre tudott felmászni. Ennek vannak a legbiztosabb ágai. Terebélyes koronájával beárnyékolja a fél homokozót.

Easy-fa

Hamar kezdődő ritkás ágai miatt könnyű felmászni, ha akarjuk rönkkel/paddal, ha a akarjuk, azzal a kúszó technikával, melyet az udvaron csak hárman tudnak, Barnus, Ricsi és én.

Ágnélküli fa

Ennek a fának az alján elhaltak az ágak, ezért levágták őket, és ide csak kúszó technikával lehet feljutni. Ezért nevezzük néha „Hármunk fájának.” Ha felmegyünk rajta egy darabig, akkor egy ék visz a tetejéig. Eztán egy kis, Kunyhó nevű ágformálás lesz látható. Ha fúj a szél, düllöngél. Tök jó élmény.

Ferde fa

A második legnagyobb fa minden értelemben. Viszont ezen tartja Barnus a magassági rekordot, ami a harmadik emelet fölött van. Amikor meg akartam dönteni rekordját, lebeszél, és így nem dönthettem meg.

Egyébként azért ferde, mert egy viharban elferdült, és így kényelmesebb rajta mászni.

Köteles fa

A legnagyobb fa. A törzse annyira vastag, hogy csak KÖTÉLLEL lehet feljutni rá.

*

Unatkozunk, mit csináljunk?

Lejött a teljes udvari legénység. Cipri, Barni, Ákos, Liza, Réka és én. Mindannyian boldogok voltunk, mert VÉGE A SULINAK! - Ordítottam. Mindenki örült. Én folytattam.

– *No akkor az utolsó nyári szavazás!*

– *Állatos?*

– *Nem!*

– *Mivagyunk?*

– *Nem!*

– *Katonás?*

– *Nem!*

– *Grundfoci?*

– *Nem!*

– *Slagozás?*

– *Nem!*

– *Fáramászás?*

– *Nem!*

– *Labdajátékok?*

– *Nem!*

– *La Mantis? – Ákosnak megcsillant a szeme.*

– *Igen! – Erre a többiek:*

– *Nem!*

– *None!*

– *Mégse!*

– *Nunn!*

Hosszú volt a lista, de így mentem végig az összesen. Unatkozunk. Mit csináljunk? És még itt van előttünk az egész nyár.

– *Vagyis?¹⁴*

Szomorú a vég. A naplóíró fiú s népes családja a nyár végén elköltözött.

Ez az „elégia” zárta a naplót. Búcsú-sóhaj. Egyre többet nézek ki az ablakon. Nézem a bokrokat, virágokat, a pingpongasztalt, és nagyokat sóhajtozok. Hogy miért? Mert ezen a nyáron elköltözzünk.

– *Hajj – sóhajtottam. S ebben a sóhajásban benne volt minden, amit kaptam ettől az udvartól.*

Minden. És én most szomorúan visszaadtam.

– *Simon! – szólt most anya – itt vannak a zongoraszállítók, légszűri, menj le.*

– *Rendben.*

¹⁴ Kérem az olvasót, higgye el, hogy a napló minden betűje gyermekmunka. Felnőtt csak a tipográfiaát végezte.

Epilógus

S egy időre legalábbis véget ért az udvar gyermekélete is. Megnőttek (s nemcsak a megannyi különóra, hanem az életkori fejlődés adta új feladatok – párkapcsolatok tanulása stb. köti le őket), a nagycsaládosok elköltöztek (jobbára kertés házakba). A húsvéti csokinyuszi-keresést egy leánya magában abszolválta.

Ez az írás a 2022. évi ház-születésnap előtt született. Minden lehetséges. De nagy valószínűséggel mégiscsak arról van szó, hogy ez a történet véget ért.

Béla bácsi pálmafája, Attila egzotikus cserjéi beborítják az udvart.

Kizöldült az a hársfa is, melyet az elköltöző K. család fiai ültettek az udvaron. (A facsemete párját ők vitték magukkal vidéki kertjükbe.)

A „gyerekek kertjében” megjelentek az első paradicsompalánták...

Irodalom

Ferencz, B. & Sikó, D. (2010). Hollós Róbertné és a magyarországi játszóházak 40 éve. *Szín*, 15(3), 74–78. https://epa.oszk.hu/01300/01306/00105/pdf/EPA01306_Szin_2010_15_03_junius_074-078.pdf

Hollós, R. (1980). Gyermek, játék, alkotás, *Népművelés*, 9(32).

Hollós, R. (1982). Játzóházak (Playing houses). In Hosszú, K. (Ed.), *Művészet–Oktatás–Játék (Arts–Education–Games)* (pp. 32–33).

Kalmár, Á., Trencsényiné Tóth, E. & Virág-Nagyné Laczai, E. (2006). *Antoni Rozi és Nádas László ipari formatervező művészek*. Szókraténusz.

Kő, B. (2015). *Belső tárlat*. Kráter Irodalmi és Művészeti Műhely.

Pirk, A. (1979). *Játékról komolyan*. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat.

P. SZ. E. [P. Szabó E..] (1982). *Szabadtéri játszóterek*, *Művészet*, 22(9),

Sörös, E. (1996, Ed). *Szomszédság a Nap utcában: a városi közösségfejlesztés tapasztalatai*. Nap Klub Alapítvány.

Trencsényi, L. (1981). Dózsá-szombat: a játszóház egy iskolai változata. *Pedagógiai Szemle*, 30(11), 1061–1064.

